

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 332/06-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. mája 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti J. K. a J. K., obaja bytom M., zastúpených advokátkou JUDr. V. H., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1136/98, za účasti Okresného súdu Humenné, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. a J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1136/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Humenné prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 1136/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. K. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Humenné p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. J. K. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Humenné p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia J. K. a J. K. v sume 6 042 Sk (slovom šesťtisícštyridsaťdva slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. V. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Okresný súd Humenné j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 6 042 Sk (slovom šesťtisícštyridsaťdva slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060515/8180 vedený v Štátnej pokladnici do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 332/06 zo 14. decembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. K. a J. K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu

Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní o vypratanie nehnuteľnosti vedenom pod sp. zn. 10 C 1136/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 7. septembra 1998 okresnému súdu žalobu o vypratanie nehnuteľnosti pôvodne proti trom žalovaným.

V sťažnosti okrem iného argumentovali tým, že v ich právnej veci *„Znalecký posudok znalca I. H. bol doručený súdu dňa 30. 9. 2003, odvtedy sa meritórne nekonalo. Pojednávanie bolo naposledy dňa 19. 1. 2004 odročené bez prejednávania veci“*.

Pretože napadnuté konanie nebolo ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu právoplatne skončené, sťažovatelia sa domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ďalej sa sťažovatelia domáhali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v ich právnej veci bez zbytočných prietáhov, priznal im primerané finančné zadost'učinenie a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 4001/07 doručeným ústavnému súdu 30. januára 2007, v ktorom je okrem iného podrobne opísaný priebeh napadnutého konania v takomto slede:

„Výzvou zo dňa 11. 9. 1998 č. k. 10 C/1136/98-4 súd vyzval žalobcov v 1. a 2. rade, aby určili hodnotu predmetu sporu vzhľadom na stanovenie výšky súdneho poplatku.

Dňa 14. 10. 1998 bol stanovený termín pojednávania v danej veci na deň 17. 11. 1998.

Pojednávanie dňa 17. 11. 1998 bolo odročené na deň 3. 12. 1998, a to z dôvodu, že na pojednávanie sa nedostavili žalovaní.

Pojednávanie dňa 3. 12. 1998 bolo opätovne odročené pre neúčast' žalovaných s tým, že súd žalovaným v 1. a 2. rade uložil poriadkovú pokutu po 2.000,-- Sk.

Dňa 11. 1. 1999 súd určil termín pojednávania v danej veci na deň 11. 2. 1999.

Pojednávanie dňa 11. 2. 1999 bolo odročené na neurčito s tým, že účastníkom

konania bola uložená povinnosť na predloženie ďalších dôkazov.

Dňa 19. 2. 1999 došlo na súd podanie žalobcu, v ktorom žiadal rozšíriť žalobu o žalovaných v 3. a 4. rade.

Výzvou zo dňa 8. 4. 1999 č. k. 10 C/1136/98-39 súd vyzval žalobcov na predloženie potrebných rovnopisov návrhov na začatie konania.

Dňa 14. 4. 1999 súd určil termín pojednávania v danej na deň 27. 5. 1999.

Pojednávanie dňa 27. 5. 1999 bolo odročené za účelom predvolania a vypočutia svedka J. P.

Dňa 14. 6. 1999 súd vypočul bez pojednávania svedka J. P.

Dňa 15. 6. 1999 súd určil termín pojednávania v danej veci na deň 1. 7. 1999.

Pojednávanie dňa 1. 7. 1999 bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením zo dňa 16. 7. 1999 č. k. 10 C/1136/98-52 súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézie a kartografie a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalca I. H.

Dňa 17. 11. 2000 bol súdu predložený znalecký posudok znalca I. H. č. 3/2000.

Uznesením zo dňa 9. 1. 2001 č. k. 10 C/1136/98-66 súd priznal znalcovi odmenu za vypracovaný znalecký posudok.

Z dôvodu odchodu sudcu JUDr. J. R. do dôchodku, vec sp. zn. 10 C/1136/98 bola dňa 9. 5. 2001 pridelená na ďalšie konanie sudcovi JUDr. F. F.

Dňa 31. 8. 2001 súd určil v danej veci termín pojednávania na deň 18. 10. 2001.

Pojednávanie dňa 18. 10. 2001 bolo odročené na deň 26. 11. 2001 za účelom predvolania žalovaného v 3. rade.

Pojednávanie dňa 26. 11. 2001 bolo odročené na neurčito, a to z dôvodu vykonania ohliadky na mieste samom, a to v prípade dobrých klimatických podmienok.

Dňa 10. 6. 2002 súd určil termín pojednávania na mieste samom na deň 21. 6. 2002.

Dňa 21. 6. 2002 sa konala ohliadka na mieste samom s tým, že zároveň súd určil nový termín pojednávania vo veci na deň 20. 9. 2002. Opätovne na mieste samom.

Dňa 20. 9. 2002 sa vykonala ohliadka na mieste samom s tým, že ohliadka bola ukončená uznesením o nariadení doplňujúceho znaleckého dokazovania.

Dňa 7. 11. 2002 súd uznesením č. k. 10 C/1136/98-132 nariadil vo veci doplnenie

znaleckého dokazovania.

Dňa 18. 3. 2003 došlo súdu podanie znalca o predĺžení lehoty na vypracovanie posudku z dôvodu zlých poveternostných podmienok.

Dňa 30. 9. 2003 bol súdu predložený doplnok k znaleckému posudku č. 3/2000.

Uznesením zo dňa 1. 10. 2003 č. k. 10 C/1136/98-143 súd priznal znalcovi odmenu za vypracovaný posudok.

Dňa 28. 11. 2003 súd určil termín pojednávania v danej veci na deň 19. 1. 2004.

Na pojednávaní dňa 19. 1. 2004 bolo zistené, že žalovaný v 2. rade J. H. počas konania zomrel, a preto bolo pojednávanie odročené na neurčito a zároveň súd začal zisťovať právnych nástupcov po žalovanom v 2. rade.

Po zistení právnych nástupcov po žalovanom v 2. rade súd uznesením zo dňa 2. 12. 2004 zastavil konanie voči žalovanému v 2. rade a do konania pribral jeho právnych nástupcov.

Z dôvodu, že súdu sa nepodarilo doručiť uznesenie právnym nástupcom po žalovanom v 2. rade, a to H. H. a M. J., súd dňa 4. 1. 2005 požiadal o súčinnosť Obecný úrad v M. a svoju žiadosť urgoval listom zo dňa 23. 2. 2005.

Obecný úrad M. listom doručeným súdu dňa 3. 3. 2005 oznámil súdu, že H. H. a M. J. sa nezdržiavajú v mieste trvalého bydliska, a z tohto dôvodu súd vykonal šetrenie po ich pobyte a následne súd uznesením zo dňa 27. 9. 2005 č. k. 10 C/1136/98-169 a č. l. 170 ustanovil H. H. a M. J. opatrovníka.

Následne súd doručoval uznesenia opatrovníkom, a to cestou polície, resp. Obecného úradu v M.

Dňa 3. 8. 2006 súd určil v danej veci termín pojednávania na deň 23. 10. 2006.

Pojednávanie dňa 23. 10. 2006 bolo odročené na neurčito za účelom vykonania ďalšieho dokazovania s tým, že účastníkom konania boli určené povinnosti za účelom predloženia ďalších dôkazov.“

K predmetu konania a správaniu sťažovateľov okresný súd uviedol, že: „Predmetom žaloby je nárok žalobcov na vypratanie nehnuteľnosti s tým, že ide o skutkovo náročnú vec. To, že táto vec nebola doposiaľ rozhodnutá, vyplýva aj z toho, že žalobcovia podali žalobu neúplnú, bez dostatočného množstva dôkazov a nakoniec nerozhodnutie tejto veci je

zapríčinené samotnými žalobcami, ktorí nedokázali dôsledne súdu preukázať svoje tvrdenia.“

Ďalej okresný súd pripustil, že je pravdou, „... že počas konania sa vyskytli dlhšie obdobia nečinnosti súdu, avšak tieto neboli zapríčinené súdom, ale tým, že v daných obdobiach sa mali vykonať ohliadky na mieste samom, ktoré nebolo možné vykonať vzhľadom na nevyhovujúce klimatické podmienky (zimné obdobie).

V predmetnej veci je potrebné poukázať aj na tú skutočnosť, že vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie s tým, že súd znalcovi následne uložil doplniť znalecký posudok a opätovne znalec nemohol vypracovať doplnok k znaleckému posudku pre nepriaznivé klimatické podmienky.

Ďalšou skutočnosťou, ktorá ovplyvnila nerozhodnutie tejto veci, je to, že počas konania zomrel žalovaný v 2. rade a povinnosťou súdu bolo zistiť okruh právnych nástupcov, a až po tomto zistení súd mohol pokračovať v konaní“.

Právna zástupkyňa sťažovateľov reagovala na vyjadrenie okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 18. apríla 2007, v ktorom sa podrobne vyjadrila k jednotlivým úkonom okresného súdu, tak ako boli uvedené v jeho vyjadrení.

Podaním doručeným ústavnému súdu 27. apríla 2007 právna zástupkyňa sťažovateľov upresnila sumu primeraného finančného zadosťučinenia a súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony, ktoré považuje za preukázané.

Navyše ústavný súd zistil, že 5. apríla 2007 sa uskutočnilo ostatné pojednávanie, ktoré po uskutočnenom dokazovaní bolo odročené na neurčito s tým, že účastníkom konania boli uložené viaceré povinnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 sa stal sudca spravodajca v tejto veci členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľov rozhodoval IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou: „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným

prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, IV. ÚS 123/05, II. ÚS 78/06) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť vecí, ústavný súd z obsahu s'ťažnosti a z vyžiadaného spisu zistil, že predmetom konania pred okresným súdom vo veci vedenej

pod sp. zn. 10 C 1136/98 je sťažovateľmi uplatnený nárok na vypratanie nehnuteľnosti (časti pozemku).

Žaloby o ochranu vlastníckeho práva tvoria štandardnú a stabilnú súčasť rozhodovacej činnosti prvostupňových súdov, a preto ich nemožno považovať z právneho hľadiska za zložité. Z hľadiska potreby zisťovania faktického stavu sa konanie vedené pod sp. zn. 10 C 1136/98 stalo zložitým a časovo náročným v súvislosti so znaleckým dokazovaním, ako aj s väčším počtom žalovaných (pôvodne 3, neskôr 5 a napokon 6). Ústavný súd súhlasil s vyjadrením okresného súdu, že „*ide o skutkovo náročnú vec*“, a uzatvára, že táto zložitosť veci mala vplyv na doterajší priebeh konania okresného súdu. Z doterajšieho priebehu konania je zrejmé, že prekážky vzniknuté pri doručovaní písomností niektorým žalovaným (právnych nástupcov žalovaného v 2. rade) spôsobili jeho predĺženie. Dobu, počas ktorej bol okresný súd nútený zisťovať miesto pobytu týchto žalovaných a vykonávať opakované doručovanie písomností, podľa názoru ústavného súdu nemožno započítať na ťarchu okresného súdu. Keďže zistenie skutkového stavu v uvedenej veci si už dosiaľ vyžiadalo uskutočnenie rozsiahleho dokazovania (zabezpečením listinných dôkazov a viacerých znaleckých posudkov, vypočutím viacerých svedkov, vykonaním ohliadky nehnuteľnosti a pod.), podľa ústavného súdu možno v tomto prípade hovoriť o skutkovej zložitosti veci, ktorá spôsobuje predĺženie konania v tejto veci. Avšak samotná skutková zložitosť veci vzhľadom na doterajší priebeh konania a dosiaľ dosiahnuté výsledky nemôže odôvodňovať viac ako 8 a pol ročné trvanie preskúmaného konania.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V posudzovanom konaní ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 OSP a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Súd v sporovom konaní nie je povinný konať z vlastnej iniciatívy, najmä nahradzovať úkony účastníkov pri uplatňovaní ich nárokov, plnení procesných povinností a využívaní procesných práv.

Vychádzajúc z uvedenej základnej charakteristiky sporového konania je možné na ťarchu sťažovateľov pripísať to, že listinné dôkazy na podporu svojich tvrdení predkladali okresnému súdu postupne a v zásade len na jeho výzvu.

Uhradenie súdneho poplatku na výzvu okresného súdu 5 týždňov po podaní žaloby, ako aj rozšírenie okruhu žalovaných o ich manželky (na základe poučenia okresného súdu, čo bolo zdôvodnené tým, že sťažovatelia neboli právne zastúpení) 5 mesiacov po podaní žaloby nepovažuje ústavný súd za také okolnosti, ktoré mohli mať výraznejší vplyv na predĺženie konania.

Sťažovatelia sa zúčastnili doteraz všetkých nariadených pojednávaní (sťažovateľka v zastúpení sťažovateľom).

Ústavný súd preto len čiastočne akceptoval vyjadrenie okresného súdu, že sa sťažovatelia podieľali na prieťahoch v konaní tým, že podali neúplnú žalobu bez dostatočného množstva dôkazov. Zo spisového materiálu vyplýva, že okresný súd iba raz vyzval sťažovateľov na doplnenie ich žaloby, a to bezprostredne po jej podaní, čo aj obratom urobili.

V správaní sťažovateľov ústavný súd zistil len menej závažné okolnosti, v dôsledku ktorých mohlo dôjsť k spomaleniu postupu okresného súdu v predmetnom konaní.

Vzhľadom na uvedené nemohol ústavný súd dospieť k záveru, že sťažovateľom možno pripísať podstatný podiel na doterajšej dĺžke namietaného konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutej veci a zistil také skutočnosti, ktoré pri hodnotení vzniku prieťahov v konaní je potrebné pripísať na jeho ťarchu.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd už po 10 mesiacoch od začatia konania nariadil znalecké dokazovanie, avšak v uznesení o jeho nariadení zo 16. júla 1999 opomenul

stanoviť súdnemu znalcovi lehotu na jeho vypracovanie. Znalecký posudok bol predložený okresnému súdu 17. novembra 2000, t. j. po 16 mesiacoch od nariadenia znaleckého dokazovania. Ústavný súd takýto postup okresného súdu považuje za nesústreďený a navyše poznačený aj zbytočnými priet'ahmi (zohľadňujúc lehotu obvyklú na vypracovanie takéhoto posudku).

Taktiež prevažnú časť časového úseku 11 mesiacov od predloženia znaleckého posudku (17. november 2000) do nariadenia ďalšieho termínu pojednávania na 18. október 2001 (11. septembra 2001) ústavný súd vyhodnotil ako obdobie poznačené zbytočnými priet'ahmi (a to aj po zohľadnení časového priestoru potrebného novému zákonnému sudcovi na oboznámenie sa so spisom), keďže okresný súd v tomto období rozhodol iba o priznaní odmeny znalcovi (9. január 2001).

Okresný súd 7. novembra 2002 nariadil vo veci doplňujúce znalecké dokazovanie a určil znalcovi lehotu 90 dní od doručenia uznesenia o nariadení doplňujúceho znaleckého dokazovania na doplnenie znaleckého posudku. Dňa 18. marca 2003 znalec oznámil okresnému súdu, že doplnenie znaleckého posudku v stanovenej lehote nemohol pre nepriaznivé poveternostné podmienky vykonať a žiadal o predĺženie lehoty do 30. mája 2003. Doplnujúci znalecký posudok predložil okresnému súdu až po 4 mesiacoch od predĺženého termínu (30. septembra 2003) bez toho, aby okresný súd urgoval jeho skoršie predloženie.

Postup okresného súdu bol v ďalšom období sťažený úmrtím jedného zo žalovaných, keď na pojednávaní uskutočnenom 19. januára 2004 účastníci konania zhodne uviedli, že žalovaný v 2. rade zomrel. Procesná aktivita okresného súdu sa od tohto dátumu upriamila na zisťovanie okruhu dedičov. Konanie okresného súdu v období od 12. februára 2004, keď vyžiadal od notárky zaslanie správy, pod akým číslom sa vedie dedičské konanie po zosnulom žalovanom v 2. rade a kedy predpokladá skončenie tejto dedičskej veci, do 2. decembra 2004, keď bol k predmetnému spisu pripojený dedičský spis a okresný súd pribral do konania dedičov po žalovanom v 2. rade, sa obmedzilo na priebežné zisťovanie

skončenia dedičského konania (spis bol dvakrát uložený na lehotu, pretože dedičské konanie nebolo právoplatne skončené).

Podľa § 100 ods. 1 prvej vety OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd aj bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Podľa § 107 ods. 1 OSP ak účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy veci, či má konanie zastaviť alebo prerušiť, alebo či môže v ňom pokračovať. Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr (§ 107 ods. 3 OSP). Povinnosť okresného súdu (po tom, ako sa dozvedel o úmrtí žalovaného v 2. rade) skúmať, či je potrebné posudzované konanie prerušiť do skončenia príslušného konania o dedičstve, alebo či povaha veci (vrátane zistenia okruhu dedičov v dedičskom konaní) pripúšťa, aby sa s dedičmi žalovaného v 2. rade v posudzovanom konaní pokračovalo, vyplývala priamo zo zákona. V danej veci však okresný súd konanie neprerušil, a preto s prihliadnutím na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP mal teda povinnosť postupovať v konaní aj bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Okresnému súdu v zásade nemožno vytýkať nedostatočnú aktivitu pri prerokovávaní posudzovanej veci, o čom svedčí nariadenie 12 pojednávania [z toho dvoch spojených aj s ohliadkou na mieste samom, pričom dokazovanie sa uskutočnilo iba na šiestich z nich a ostatné pojednávania boli odročené (z dôvodu neprítomnosti niektorých žalovaných, resp. ich právneho zástupcu alebo súdneho znalca)], nariadenie a vykonanie znaleckého dokazovania (od 16. júla 1999 do 17. novembra 2000), ako aj doplňujúceho znaleckého dokazovania (od 7. novembra 2002 do 30. septembra 2003) a ustanovenie opatrovníkov dvom žalovaným, ktorí sa nachádzali v tom čase na neznámom mieste.

Okresný súd vo vyjadrení pripustil, „... že počas konania sa vyskytli dlhšie obdobia nečinnosti súdu, avšak tieto neboli zapríčinené súdom, ale tým, že v daných obdobiach sa

mali vykonať ohliadky na mieste samom, ktoré nebolo možné vykonať vzhľadom na nevyhovujúce klimatické podmienky (zimné obdobie)“.

Ústavný súd uvedené skutočnosti akceptuje a uzatvára, že to obdobie napadnutého konania, v ktorom nebolo možné z dôvodu zlých klimatických podmienok vykonať niektoré úkony (napr. predloženie znaleckého posudku v lehote 90 dní a predĺženie tejto lehoty o 2 mesiace), ako aj nečinnosť okresného súdu, keď pojednávanie uskutočnené 26. novembra 2001 odročil z dôvodu, že pre nepriaznivé klimatické podmienky nebolo možné vykonať ohliadku na mieste samom na neurčito, s tým, že v prípade ich zlepšenia bude nariadená ohliadka na mieste samom, k nariadeniu ktorej došlo až 10. júna 2002, t. j. po takmer 7 mesiacoch, nevyhodnotil ako obdobie poznačené zbytočnými priet'ahmi.

Taktiež obdobie v trvaní 20 mesiacov od pribratia právnych nástupcov žalovaného v 2. rade (2. december 2004) do nariadenia pojednávania (3. august 2006), keď okresný súd neúspešne doručoval zásielky právnym nástupcov žalovaného v 2. rade (riadne doručovanie, opakované doručovanie, doručenie prostredníctvom starostu obce a obvodným oddelením Policajného zboru a urgencia doručenia prostredníctvom nich), zisťoval trvalý pobyt osôb, ktorým nebolo možné doručiť súdne zásielky a následne rozhodol o ustanovení ich opatrovníka z dôvodu, že sa nachádzali na neznámom mieste, nevyhodnotil ústavný súd ako obdobie poznačené zbytočnými priet'ahmi. Okresný súd v danom prípade využil všetky prostriedky, ktoré Občiansky súdny poriadok pripúšťa za účelom zabezpečenia plynulosti konania.

Namietaná nečinnosť okresného súdu nadobudla charakter zbytočných priet'ahov, najmä podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v kontexte samotného neprímerane dlhého, viac ako 8 a pol ročného konania v danej veci.

Vzhľadom na to, že štandardný spor občianskoprávneho charakteru nie je po viac ako 8 a pol rokoch právoplatne skončený a okresný súd dosiaľ nevydal žiadne meritórne rozhodnutie, ústavný súd konštatuje, že celé konanie je poznamenané neefektívnosťou spojenou aj s obdobiami nečinnosti, čím došlo postupom okresného súdu k porušeniu

základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 90 000 Sk pre každého z nich z dôvodov, že „... majú oprávnené počas dlhej doby (obdobie skoro 9 rokov) pociť právnej a faktickej neistoty“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného pod sp. zn. 10 C 1136/98, ktorá, ako už bolo uvedené, predstavuje viac ako 8 a pol roka a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (najmä skutkovú zložitosť veci), ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. V. H.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk a za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie vyjadrenia) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) pre dve osoby, a to 2 730 Sk za jeden úkon vykonaný v roku 2006 a 2 970 Sk za jeden úkon vykonaný v roku 2007, s uplatnením 20 % zníženia, pretože išlo o právne úkony spoločne urobené pre dve fyzické osoby t. j.

spolu 5 700 Sk. Trovy právneho zastúpenia vrátane režijného paušálu 1 x 164 Sk a 1 x 178 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) boli priznané v celkovej sume 6 042 Sk.

Ústavný súd zaviazal Kanceláriu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Kancelária ústavného súdu“) uhradiť danú sumu ustanovenej právnej zástupkyňi sťažovateľov a okresnému súdu uložil povinnosť nahradiť tieto trovy právneho zastúpenia Kancelárii ústavného súdu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nález“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2007